

cm széles folyosó tartozott. E folyosó Ny-i fala befutott a fürdő gyermekmedencéi alá. A folyosó Ny-i falának általunk megtalált legmagasabb pontja a korabeli járósínt felett 30 cm magasságig volt meg, ez a szint a mai felszín alatti 90 cm-nek felel meg. E folyosó a szelvény É-i végében K-i irányba fordult. Az Árpád-kori épületrészeket 30–40 cm vastag, feketésbarna, kevert, 14. századi leletekkel és pénzekkel keletkezett feltöltés fedte. Az 1. szelvény É-i végében e feltöltésen egy kiszedett késő középkori fal 50–60 cm vastag omladékát találtuk meg. Az 1. szelvény D-i végében az Árpád-kori falakra ráépültek a D-i kolostorszárny 1532-ben elpusztult épületei. A szelvény D-i végében megtalált épületrészben előkerült egy 1526–30-as években vert pénzekből álló ezüstpénzlelet.

2. szelvény (D-i kolostorszárny): Az 1532-ben elpusztult épületrészleteket találtuk meg. A D-i kolostorszárny D-i falának vonulata jól követhető volt. E kolostorszárny kétszintes lehetett, utaltak erre a D-i fal külső oldalán megtalált pillérek. A D-i kolostorszárnyból két helyiséget, valamint a kerengőfolyosó DNy-i fordulóját találtuk meg. Az egyik helyiségben a folyosóról fűtött, jó állapotú kályha alsó három sorát tártuk fel. E helyiséget téglával burkolt padló, míg a DNy-i sarok helyiségét deszkapadló fedte. A DNy-i sarok helyiségében vastag égésréteg volt, melyre téglából rakott boltozat maradványai omlottak. A D-i kolostorszárnyban a feltárást a 15. századi szinteknél idő és pénz hiányában lezártuk, a késő középkori padlót nem bontottuk el.

A feltárások során meghatározhattuk, hogy a Barlangfürdő újonnan épített kerítése keresztülvágja a Ny-i kolostorszárny folyosóját. E kerítés jelenleg hiányzó szakaszait nem szabad visszaépíteni, ugyanis az oszlopok pontalapja is sértenék a D-i kolostorszárny padlóját. A kerítés megmaradt szakaszainak elbontását is szükségesnek tartjuk.

Az Árpád-kori járósínt a mai talajvíz alkalmanként elfedte. A csónakázató vízszintjét használója ugyanis még egy, a zsilipbe helyezett deszkával is megemelte. A korai régészeti jelenségek védelme érdekében ezt a gyakorlatot mellőzni kell, a tó vízszintjét a lehető legalacsonyabban kell tartani.

A D-i és Ny-i kolostorszárny késő középkori, 1532-ben elpusztult helyiségei igen jó állapotban maradtak meg. A helyiségek padlója ép, a falak jól meghatározhatók. A késő középkori szintek nincsenek víz alatt. E részletek egy teljes feltárást követően be is mutathatóak. A falakhoz kapcsolódó belső szintek leletanyaga alapján az eddig megtalált jelenségek korát igen jól meg lehet határozni.

PUSZTAI TAMÁS

218. Mogyoród, Mély-gáti-dűlő

(Pest megye) Á

2006. szeptember 18–19-én próbaátást végeztünk a Topográfia szerinti 17/4 sz. lelőhelyen (Hrsz.: 1720/26, 27). A lelőhely a belterületől Ny-ra, a Mogyoród–Fót közti határ mellett, a Fót–Mogyoród közti országúttól

D-re, a Mogyoródi-patak melletti domboldalon helyezkedik el. Az 1979. évi terepbejárás során nagy kiterjedésű, 150×900 m nagyságú lelőhelyet sikerült lokalizálni, ahol újkőkori, bronzkori, szarmata, népvándorlás kori és Árpád-kori cserepek kerültek elő. A próbaátással érintett, mindössze 20×40 m nagyságú területen húzott próbaárkok teljesen negatívnak bizonyultak.

2006. szeptember 20–27. között a próbaátást a dűlő másik lelőhelyén – 17/5 – folytattuk. Az 1979. évi terepbejárás során 40×80 m nagyságú területen igen kevés, 12–13. századra keltezhető cserepet gyűjtöttek. A próbaátás során kiderült, hogy a lelőhely kiterjedése jóval nagyobb annál, mint amit a felszínen észlelt nyomok mutattak: a kutatóárkokban 8056 m² nagyságú területen kerültek elő intenzív települési jelenségek. A lelőhely É-i és Ny-i szélét nem sikerült lehatárolni, ezekben az irányokban a lelőhely nagy valószínűséggel továbbhúzódik. A kutatóárkokban közel 100 objektum feltárását rögzítettük. Közülük három földbe ásott ház, az egyik valószínűleg külső kemencével; a többi gödör és árok; előkerült továbbá egy szabadtéri kemencéhez tartozó sütőfelület is. A leletanyag egységesen 12–13. századi.

KÖVÁRI KLÁRA

219. Mogyorósbánya, Újfalusi dombok

(Fejér megye) Pa

2006. július 31. és augusztus 18. között ásatást végeztem a felső paleolit telepen, melynek anyagi fedezetét a Nemzeti Kulturális Alap és a Magyar Nemzeti Múzeum biztosította.

Az 1982 óta ismert felső paleolit lelőhely feltárássának folytatása azért vált esedékessé, mert többszöri tulajdonosváltás után a jelenlegi tulajdonos a kb. 60 hanyi szántóföldnek mintegy felét fel kívánta parcellázni, és belterületi házhelyként értékesíteni. A lelőhely a felparcellázásra szánt területen van. Az általános funkciójú telepen annak a települési foltnak, leletkoncentrációnak a feltárást folytattuk, amelyet már 1986-ban elkezdtünk, s ez évi munkánkkal (65 m²) elértük a 260 feltárt m²-es nagyságot. A szelvény D-i és Ny-i peremén több méteres leletmentes sávval lezártuk a lakóegységet, ám É felé (2006. évi S2 szelvény) a települési folt folytatódott. Ez évi felszínünkön a kultúrréteg intenzitása érzékelhetően csökkent („hígult”), a jelenségek a megszokottak voltak: tűzhelyek, hamus- és okker foltok, szilánkok, gyártási hulladék, néhány szép tipikus eszköz, obszidián, ékszercsiga. A fauna szegényes, egyetlen meghatározható darab egy lófog. A paleolit lelőhelyen a telep kiterjedése felszíni leletek alapján nem meghatározható.

T. DOBOSI VIOLA

220. Monostorpályi, Dél-1 jelű gázkút

(Hajdú-Bihar megye) B, Sza

2006. július 10. és augusztus 4. között megelőző feltárást végeztünk a beruházás területén, ahol két lelőhelyen

több mint 20 régészeti objektumot tártunk fel különböző régészeti korszakokból.

Az 1. lelőhelyen egy leletanyag nélküli gödröt és egy újkori, bélés nélküli kutat találtunk. A 2. lelőhelyen a legkorábbi leleteink a késő bronzkori Gáva-kultúra emlékéanyagába tartoznak. A legtöbb lelet a Kr. u. 2. századi szarmata időszakból származik. A kerek, kisméretű gödrök mellett több méhkas alakú gödröt és egy szabadtéri kemence platniját is feltártuk. Úgy tűnik, ez a településrészlet előzménye lehet az innen kb. 1 km-re fekvő, Hosszúpályi-Dél lelőhelyen feltárt szarmata kori falunak. A kerámiaanyag nagy része úgynevezett házi kerámia, az ásatás legjelentősebb lelete is egy egészben előkerült kézzel készített fazék.

SZABÓ LÁSZLÓ

221. Mosonmagyaróvár, Mosonvár utca 2.

(Győr-Moson-Sopron megye) Á

2006. november 9–15. között próbafeltárást végeztünk a telek (Hrsz.: 3217) területén, ahol 700 m² alapú mélygarázzsal ellátott társasház terveztek építeni. Az utca a Királydombon, az ispáni vár É-i oldalán található, a telek pontosan szemben fekszik a vár ÉK-i sarkával, a suburbium szélén. Feltételezéseink szerint e hely közelében feküdt a suburbium 11–12. századi kövezett piactere, ahol pincézett kőháza állt a lébenyi bencés és a heiligenkreuzi ciszter apátnak. A piacterről és a házokról több okleveles adatot is ismerünk, nincs azonban közvetlen régészeti nyoma.¹⁸

Szintén a közelben, a telektől DK-re kb. 30 m-re áll az 1780–85 között épült Nepomuki Szent János kápolna, amely alá az Árpád-kori település plébániatemploma lokalizálható (egyelőre csak elméleti igazolással). Az ásatás így kiváló helyszínen folyhatott, ám ennek ellenére – az újkori beépítések miatt – igen szerény eredményekkel. Az Árpád-kori járószintet 130–160 cm között találtuk meg, a felszínen szórványosan Árpád-kori kerámiatöredékek voltak. Egyetlen körte alakú, 40 cm mély gödröt köthetünk a 12. századhoz, a többi objektumunk az újkori házakhoz kapcsolódó falak illetve melléképületek, kutak stb. voltak.

ASZT ÁGNES

222. Mosonszentmiklós, Gyár-telep, Malom utca

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Á

A területen 1963-ban két 13. századi pénzzel teli Árpád-kori cserépedény került elő, a leleteket Pusztai Rezső beletárolta, előkerülésükről jelentést készített. A 1336/3 hrsz. telken a humuszolás megindulásakor ennek a leletegyüttesnek esetleges folytatása (újabb kincslelet)

indokolta a régészeti megfigyelést. A 700 m²-t érintő feltárás során Árpád-kori telepjelenségek kerültek elő (árokészletek, cölöplyukak), illetve a területről római kisleleteket is gyűjtöttünk (3–4. századi bronzpénzek, kerámiatöredékek). A lelőhely megegyezik a 2002-ben elkészített Mosonszentmiklós Örökségvédelmi Hatástanulmány 44. sz. lelőhelyével.

ASZT ÁGNES

223. Mosonszentmiklós határa

(Győr-Moson-Sopron megye) U, B, Ró, Á, Ú

2006. május–júniusban terepbejárást végeztem a település határába tervezett szélerőműpark által érintett területeken.

Pál-major: A fokozottan védett lelőhely a Rábca hajdani árterületének peremén, egy a környezetéből néhány méternyire kiemelkedő, lapos felszínű dombvonulaton és annak környékén fekszik. A dombvonulatot a nedvesebb időszakokban víz (mocsár) vette körül. A dombot az M1 autópálya építése során anyagnyerőhelynek jelölték ki. 1993–94-ben, kibányászást megelőzően a lelőhely jelentős részét feltártuk. A feltárt területrészt ezt követően kitermelték, jelenleg itt bányató található. A szomszédos parcellákon álltak az újkori, már elbontott Pál-major épületei. Az egykori majortól K-re egy kiterjedt, szabálytalan alakú kiemelkedésen (mely a major környéki már említett dombvonulat része) a kedvezőtlen észlelési feltételek ellenére nagyszámú kerámiatöredéket gyűjtöttem: a leletek java része őskori, de néhány római kori is előkerült. Az edénytöredékek mellett több kovatóredéket (szilánkot és magkövet) találtam. A dombot É-ről és K-ről egy hajdani folyómeder maradványa szegélyezi.

Szilas-dűlő II.: A község határának DK-i részén, a Rábca hajdani árterületének peremén húzódó magasabb teraszon nagyszámú őskori cseréptöredéket találtam, melyek egy része a dunántúli vonaldíszes kultúra és a bronzkor időszakába sorolható. Dél felé a leletanyag az itt lévő dűlőúton túl egészen az alacsony ártér széléig gyűjthető volt. A felszíni telepnyom K-i irányú kiterjedését nem sikerült megállapítani az itt húzódó magas repce miatt. A lelőhelyen 1997-ben őskori (DVK, rézkor, kelta) és 9. századi telepobjektumokat, valamint zselizi sírokat tárt fel Figler András.

Vasúton-túli-földláb V.: A már ismert Árpád-kori és római kori lelőhely a település határának Ötvennyel szomszédos részén, a vasúttól K-re helyezkedik el. A területet a bejárás időpontjában sarjadó gabonavetés borította, ami meglehetősen kedvezőtlenül befolyásolta a megfigyelést. A területen szórványosan Árpád-kori, római kori és újkori kerámiatöredékeket gyűjtöttem. A településnyomok egy hajdani folyómeder Ny-i, emelkedő partoldalán figyelhetők meg, és hosszan követik a meder kanyarodását. Felszíni leletek a hajdani meder fenekéről is kerültek elő.

TAKÁCS KÁROLY

18 Aszt Á.: „Markalf hazája...” Újabb régészeti kutatások a mosoni ispáni központban. Arrabona 2006. 44/1, 11–42.